

In beeld gebracht

zes studenten met een TOS in het mbo-hbo

TOS

TOS staat voor taalontwikkelingsstoornis. Het is een neurobiologische ontwikkelingsstoornis in het verwerven van taal. Ongeveer 7% van de kinderen heeft een TOS. De taalontwikkeling verloopt moeizaam en dit is niet toe te schrijven aan tweetaligheid of intelligentie. TOS kan zich op vele manieren uiten en ook de ernst van de beperking is verschillend. Kinderen hebben problemen met het begrijpen en/of produceren van taal. Ze hebben bijvoorbeeld een kleine woordenschat, moeite met het maken van zinnen, woordvindingsproblemen en problemen met communicatieve vaardigheden. Het gevolg is een beperking in de effectieve communicatie, sociale participatie en schoolresultaten.

TOS bij (jong)volwassenen

Een taalontwikkelingsstoornis gaat niet zomaar over. Al zijn er geen exacte cijfers, er zijn zeker ook volwassenen met een TOS. De (jong)volwassenen met een TOS hebben meestal door veelvuldig oefenen hun taal en communicatie kunnen verbeteren. Toch zijn (jong)volwassenen met een TOS vaak sociaal minder vaardig en minder zelfredzaam. Het dagelijks leven kost daardoor veel energie. Zelfstandig worden is een grote uitdaging voor deze groep.

Door de relatieve onbekendheid van TOS is er voor (jong)volwassenen weinig ondersteuning en professionele hulp.

Project TOS

In mijn werk als teamleider op een ambulante dienst vo-mbo cluster 2, loop ik regelmatig tegen de beperkingen van ons systeem aan. Er is nauwelijks geld om de studenten in het mbo op een goede manier te begeleiden. Voor het hbo is überhaupt geen geld beschikbaar. In de praktijk merken de ambulante begeleiders hoe hard sommige studenten de begeleiding nodig hebben. Met de juiste begeleiding kan soms wél een opleiding afgemaakt worden. Met de juiste begeleiding is soms wél die opleiding waar de student zo graag heen wil mogelijk. Met de juiste begeleiding maken sommige studenten enorme sprongen. Ik zou zo graag willen dat we deze jonge mensen alle kansen geven. Dat we ze niet opgeven, maar in ze geloven. Dat we niet afschuiven, maar verantwoordelijkheid nemen. Laten we daar voor vechten.

Met dit fotoproject wil ik studenten met een TOS een gezicht geven en zo aandacht vragen voor deze soms onbekende en wat vergeten doelgroep. In dit boekje staan studenten die ambulante begeleiding hebben gehad, maar zich ondertussen goed weten te redden zonder begeleiding, en óók studenten die de begeleiding nog heel goed kunnen gebruiken.

Paulien Dubelaar

Colofon

Foto's: Paulien Dubelaar (pauliendubelaar@gmail.com)

Ontwerp en vormgeving: Paulien Dubelaar

Tekst: Ruud Steenbergen, Paulien Dubelaar

In samenwerking met: Ambulante Dienst vo-mbo Amsterdam Viertaal

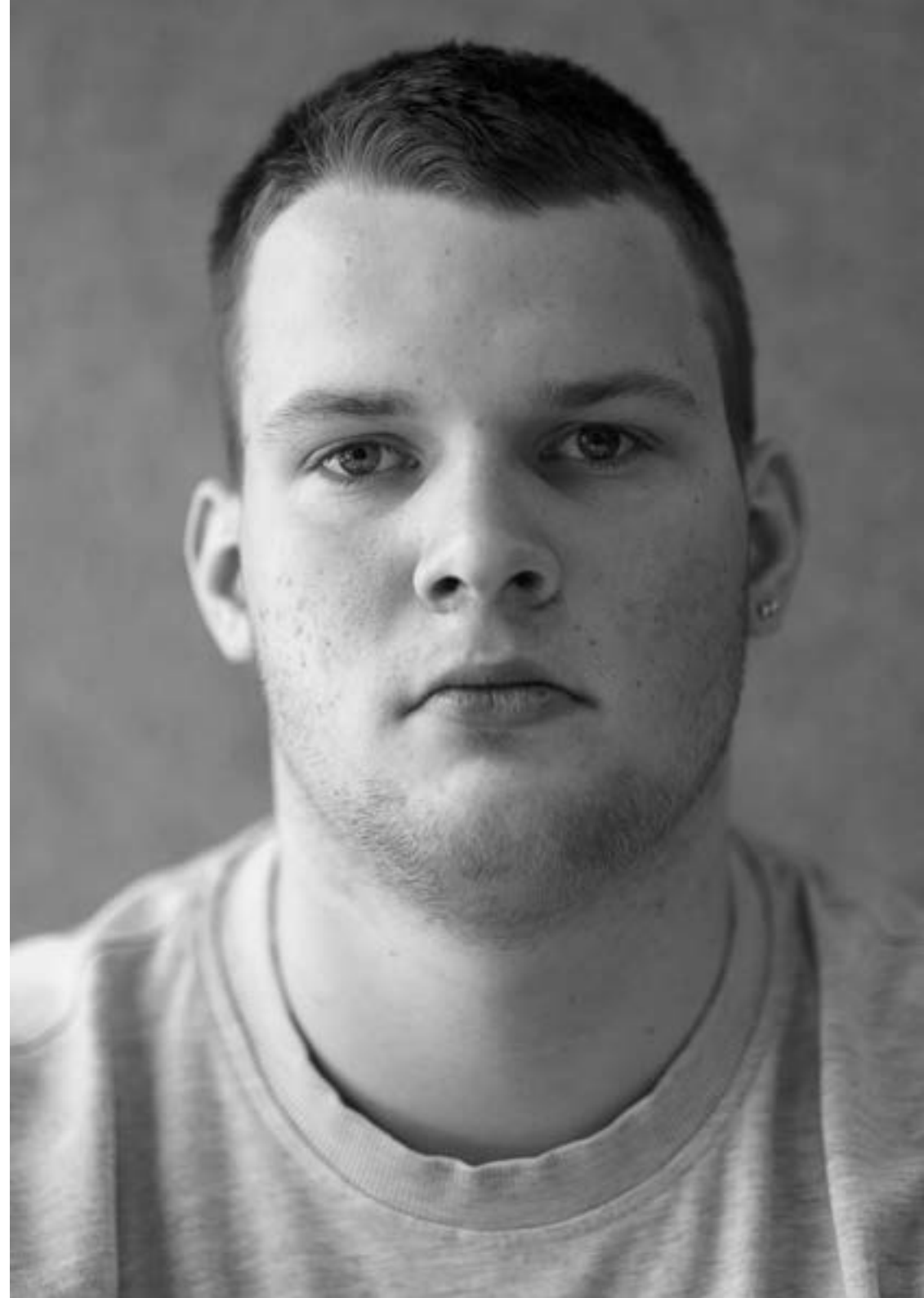
Drukwerk: PeterPrint

Met dank aan: Myron, Fabio, Thomas, Yasemin, Raphaël, Jesse
Juli 2022

Myron (18)

Myron zit op het Hout- en Meubileringscollege in Amsterdam. Geen school die speciaal is ingericht op studenten met een TOS. Dat was dus spannend, "maar nu omdat je eenmaal vrienden hebt gemaakt hier, zijn allemaal gezellige docenten hier, gaat het allemaal wel." De vrienden van Myron weten wel dat hij een TOS heeft. Ze helpen hem soms, "daar heb je vrienden voor." Ook docenten geven als het nodig is apart of in een klein groepje uitleg. Vanuit de ambulante dienst van Viertaal heeft Myron een begeleider die veel voor hem regelt, zoals bijvoorbeeld rond de stage. "Ik zou hem niet zomaar kwijt hebben."

Als Myron het begin van zijn schoolloopbaan vergelijkt met nu zegt hij: "Bij het begin ging het best moeilijk. Ging ik moeilijk met praten en ik was vaak stil. Nou ben ik niet meer zo stil op deze tijd. Ben ik niet meer stil, maar ik heb wel moeite met het zinnen bedenken."

“Wat ik nodig heb...Voor mij zelf gevoel heb ik echt meer nodig met het begeleiden van de dingetjes van de school. Ook van, hoe noem je dat, hoe noem je dat, ik kom er niet meer op.”

Fabio (20)

Facilitair dienstverlening doen betekent voor Fabio dat hij drie dagen per week stage mag lopen. Hij is dan "conciërge-achtig" bezig op een middelbare school. Dat is leuk. Zelf heeft hij altijd op een speciale school gezeten. Met meer begeleiding. Nu, op het mbo is de begeleiding minder. Dat was wennen, maar uiteindelijk ook wel fijn: "Anders blijven ze zo op je zitten en dan doe je niet zoveel."

Voor Fabio is het lastig als er veel mensen tegelijk aan het praten zijn, en de woorden te moeilijk worden. "Dan laat ik het gewoon. Ik ga het niet nog een keer vragen. Ik laat het gewoon en dan misschien bij het einde wanneer het rustig is vraag het opnieuw, maar niet niet op dat moment." Hij weet goed dat hij dan stil wordt, en misschien ook een beetje saai. Gelukkig helpt de ambulante begeleider ook met het maken van vrienden. Zij stelt hem voor aan iemand die ook op het Viertaal College heeft gezeten. "Dan gaan we... bowlen of golfen of zoiets."

Thomas (21)

Tot zijn twaalfde jaar woonde Thomas met zijn ouders in het buitenland. Op school sprak hij Engels, met zijn vader Spaans en met zijn moeder Nederlands. Ooit begonnen op vmbo-t/havo vond hij, na de praktijkschool en een koksopleiding op niveau 2, zijn motivatie terug op mbo College Airport. Nu is de hbo-opleiding tot verkeersleider het doel. Hij weet nu goed hoe een vlucht moet worden voorbereid, en hoe een vliegtuig goed wordt geladen.

Anderen denken vaak dat de zinnen van Thomas haperen doordat hij geen Nederlands spreekt met zijn vader. "Veel mensen weten TOS niet. Dus ze denken vanwege mijn vaders kant oh zijn Nederlands, hij maakt geen goeie zinnen vanwege dat hij thuis geen Nederlands spreekt." Zelf weet hij wel dat het daar niet aan ligt. "Ik moet heel veel denken om een goeie zin te zeggen."

Zolang de docenten geen echt moeilijke woorden gebruiken gaat het goed op school. De extra tijd bij examens helpt ook, "omdat ik echt heel duidelijk moet lezen wat het zegt."

**“Ik vond wel zelf
vervelend om TOS te
hebben, want het is
niet echt iets dat niet
iedereen heeft. Dus ik
dacht van ‘o dan ben
ik wel iemand soort
van apart persoon.’
Dat dacht ik indertijd.
Nu niet hoor geluk-
kig.”**

Yasemin (17)

Handel en ondernemen, dat is de richting die Yasemin heeft gekozen na het Viertaal College. "Ik leer daar van duurzaamheid dat je een presentatie moet maken en je doet ook kerntaak. Dat is dat je allemaal over winkel dingen moet vertellen over derving: wat betekent derving of wat betekent diefstal." Gelukkig gaat het haar goed af, maar werken in een winkel is dan ook "superleuk." Misschien gaat ze nog wel door naar niveau 3: handel specialist. Dan mag ze ook een beetje managen. Als het lastiger wordt doet Yasemin wat ze op het Viertaal College heeft geleerd: haar hand opsteken en om hulp vragen. "Ik doe alles bijna zelf op deze school." De ambulante begeleider is op de achtergrond aanwezig, en één juf hier weet dat ze TOS heeft. Aan anderen vertelt Yasemin het niet. Het is ook moeilijk uit te leggen wat het betekent.

Raphaël (20)

Raphaël danst. Zoals hij zelf zegt, “als ik gewoon niet weet wat ik hoor te vertellen”, dan communiceert hij door te bewegen. Dat kan hij goed, als student aan de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten. Dat Raphaël daar de opleiding voor docent dans volgt is niet vanzelfsprekend, ondanks zijn talent. Via het Viertaal College vmbo basis stroomde hij door naar vmbo kader, en vervolgens naar een dansopleiding op het mbo en nu het hbo. Hij is blij met de begeleiding die hij heeft gekregen: “Zonder deze begeleiding zou ik echt niet zover zijn waar ik nu ben.” Zo stimuleerde zijn ambulant begeleider hem om op het mbo open te zijn over zijn TOS. “Zij was zo trots op mij dat ik dat heb gezegd. Toen voelde ik mij helemaal uitgerust. De zware bagage werd gewoon losgelaten.” Op school denken ze nu ook goed mee over wat hij nodig heeft. Verslagen schrijven is lastig, maar “ik kan ook mijn opdracht inleveren door bijvoorbeeld een spraakmemo of podcast of een video-registratie te maken. Dan krijg ik ook gewoon mijn beoordeling.” Raphaël danst zijn eigen taal.

“Ik heb nu wel voor example wel als ik niet uit mijn woorden kom, dat ik gewoon niet weet wat ik hoor te vertellen, dat mensen mij niet begrijpen. En dan probeer ik doormiddel van bewegen, het dansen dat te gaan vertalen. Dat is een andere weg voor mij met het communiceren van andere mensen.”

Jesse (21)

Jesse weet veel van taal. Computertaal. Nu is hij nog student ICT, mbo niveau 4 software development, over anderhalf jaar hoopt hij games te leren maken op het Mediacollege. Zijn TOS betekent voor hem "eigenlijk wat ik nu doe: lastig praten." En dat geeft stress. Gelukkig niet bij vrienden, en niet bij zijn ouders: "Die begrijpen wat sneller." Op school heeft zijn ambulante begeleider geregeld dat er wat meer tijd en extra aandacht is voor hem. Zonder haar had de school misschien wel gezegd dat het gewoon moeilijk voor hem is. Docenten willen wel dat hij meer uit zichzelf gaat doen. "En ik dacht dan: hoezo uit mijzelf? Ik ben nog kind hallo! Ik heb hulp nodig!"

"Je bent al 21."

"Ja, maar mijn leeftijd zegt dat maar ik, mijn geest, mijn lichaam, mijn hersenen... nee!"

"Je wilt zeggen dat je de hulp nog nodig hebt?"

"Ja dat wil ik gewoon zeggen."

“Voor mij TOS is 't eigenlijk meer de woorden van Nederlands en eigenlijk nou meer een taal eigenlijk meer. Dat ik meer een, dat ik meer last krijg taal te leren een eigenlijk nog meer, hoe zeg je het, nou eigenlijk wat ik nu doe: moeilijk praten! Dat is wat ik heel lang aan vastzit.”

